

Janko Barlè kao urednik „Svete Cecilije” *

Miho Demović, Zagreb

Smotra za crkvenu glazbu *Sveta Cecilija*, čiju je stogodišnjicu nastanka i izlazenja 1977. godine svečano proslavio ovaj Institut za crkvenu glazbu, epohalno je ostvarenje u povijesti hrvatske glazbene kulture.¹ Njoj pripada višestruko prvenstvo među glazbenim časopisima u Hrvatskoj, ne samo s obzirom na početak i kontinuitet izlazenja već obzirom i na kulturni doprinos kojim je zadužila glazbenu kulturu u Hrvatskoj, posebno onu crkvene izvođačke prakse i muzikološke znanosti.² Ona je kroz jedno stoljeće, iako prekidano djelovanjem, uspješno produbljivala glazbeni odgoj i obrazovanje (posebno u crkvenoj glazbi), informirala široke slojeve o glazbenom životu u Hrvatskoj, i uže crkvenog i svjetovnog područja, poticala stvaralački i znanstveni rad i objavila ogromnu građu iz hrvatske glazbene prošlosti na temelju koje je velikim dijelom nastala i monografija Josipa Andreisa »Razvoj muzičke kulture u Hrvatskoj«.³ Da je *Svetoj Ceciliji* uspjelo ostvariti ovako značajnu ulogu u povijesti hrvatske glazbe treba razlog potražiti u činjenici da je baš ona imala od svih hrvatskih glazbenih časopisa najdulji kontinuitet djelovanja. U povijesti glazbene publicistike u Hrvatskoj pojavilo se mnogo glazbenih časopisa, ali nažalost svi su oni imali kratak, a može se reći i prekratak vijek izlazenja, zbog čega im nije uspjelo izvršiti tako značajnu ulogu za povijest hrvatske glazbene kulture kao *Svetoj Ceciliji*. Prisjetimo se redosljeda nastanka i vremenskog razdoblja samo glazbenih časopisa što su se pojavljivali u Hrvatskoj do završetka drugoga svjetskog rata. Kako je istaknuto, prvenstvo po vremenu nastanka pripada *Svetoj Ceciliji* XIX. stoljeća, koju je godine 1877. pokrenuo učitelj Martin Cugšvert i Ivan pl. Zajc kao list za pučku crkvenu glazbu i pjevanje, a izlazila je samo četiri godine, tj. 1877.—1878. te 1883.—1884.⁴ Devet go-

dina nakon što se ugasila prva *Sveta Cecilija* javlja se novi glazbeni časopis informativnog značaja za područje svjetovne glazbe pod imenom *Gusle*.⁵ Uređivali su ga povjesničar Vjekoslav Klaić i književnik Vjenceslav Novak. List prestaje izlaziti odmah prve godine nakon nastanka. Sljedeće 1893. godine Vjenceslav Novak pokreće novi časopis pod naslovom *Glazba*. List je bio namijenjen promicanju crkvene i svjetovne glazbe i kazališne umjetnosti. Bio je ujedno i glasilo Hrvatskoga pjevačkog saveza, izvrsno je bio uređivan i imao je značaj općega glazbenog lista. Nažalost, i on se je ugasio u prvoj godini života. 1903. javlja se u Sisku časopis za Tamburašku glazbu pod nazivom *Tamburica*. Izlazio je dok ga nije ugušio godine 1914. vihor pustošenja svih kulturnih vrednota, prvi svjetski rat. Godine 1904. na Rijeci dirigent Andro Mitrović pokreće *Glazbeni i kazališni vjesnik*. Ovaj list nije samo obrađivao glazbeno-kazališnu problematiku svoga doba već i društveno-socijalna pitanja glazbenih i kazališnih umjetnika. Prestao je izlaziti u četvrtoj godini nakon nastanka. Kasnije ga je nastojao oživiti u Zagrebu Stanislav Stražnoki pod naslovom *Glazbeni vjesnik*. Izlazio je 1927.—1931. U razdoblju prve desetine XX. stoljeća snažno su se razvijala brojna pjevačka društva u Hrvatskoj. Za potrebe ovih zborova Savez hrvatskih pjevačkih društava pokrenuo je svoje glasilo *Pjevački vjesnik*, koji je izlazio od godine 1905. do 1912. Uz vijesti iz pjevačkih zborova ovaj list je donosio i kraće članke s područja glazbene prošlosti, glazbene teorije i dr. List je imao informativno-poučni značaj. Prvi list nakon završetka prvoga svjetskog rata javlja se u Zagrebu godine 1923. pod nazivom *Jugoslavenski muzičar*. On je postavio sebi u zadatak da bude glasilo za zaštitu interesa glazbenih umjetnika. Donosio je glazbene vijesti iz zemlje i inozemstva, bavio se problemom stvaralaštva i izlazio je do godine 1941. Od godine 1929. do 1933. izdavao je u Zagrebu Franjo Šidak *Muzički informator* koji je osim informacija iz glazbenog života donosio i informacije o glazbenim izdanjima. Iste naravi je bio i list *Muzika i knjiga* koji je izlazio godine 1936. Prvi stručni časopis za svjetovnu glazbu pojavio se je godine 1932. pod nazivom *Muzička revija*. Izišlo je samo šest svezaka ovog pothvata. Iste godine pojavljuje se časopis *Sklad* koji je zadužio glazbeno stvaralaštvo u Hrvatskoj jer je poticao i u svom prilogu objavljivao skladbe hrvatskih skladatelja. Izlazio je do godine 1941. 1933. pojavio se je časopis za staroslavensku crkvenu glazbu istočnoga obreda pod nazivom *Cirilometodski vjesnik*. Izlazio je do godine 1940. 1936. opet se je pojavio i list

* Uredništvo »Sv. Cecilije« se ogradauje od mišljenja autora o cecilijanskom pokretu, posebno o J. Barlèu i Fr. Duganu st.

¹ Zbornik radova s te proslave objavljen je u *Svetoj Ceciliji* XLVIII, Zagreb 1978, str. 33—148.

² Opsežni diplomski rad o »Svetoj Ceciliji« napisala je godine 1955. I. Aljanović pod naslovom *Muzički časopis Sveta Cecilija i njegovo značenje u razvoju hrvatske historiografije*. U njemu je izvršno obrađen nastanak, razvoj, značenje i doprinos *Svete Cecilije* općoj hrvatskoj glazbenoj kulturi. Zanimljivo je uočiti da nijedan od predavača na savjetovanju godine 1977. taj rad ne spominje.

³ Za potvrdu ovog mišljenja dovoljno je uočiti koliko puta J. Andreis u nav. djelu u bilješkama navodi časopis *Sveta Cecilija*.

⁴ Usp. članak u *Muzička Enciklopedija II*, (Zagreb 1963., str. 255), Muzički časopisi u Jugoslaviji — Hrvatska.

⁵ Više u glazbenim časopisima u Hrvatskoj vidi u I. Olup, Muzički časopisi u Hrvatskoj *Rad JAZU* 337, Zagreb 1965, str. 313—333.

za tamburašku glazbu pod nazivom *Hrvatska tamburica*. Izlazio je do godine 1941. Revija za omladinsku glazbu pod nazivom *Proljeće* pojavila se godine 1939. i izlazila do 1945.

Kako se iz gornjeg pregleda vidi, od pojave prvoga glazbenog časopisa godine 1877. do završetka drugoga svjetskog rata godine 1945., pojavilo se je u Hrvatskoj dvanaest glazbenih časopisa. Najveći broj izlazi samo po jednu godinu. To su četiri časopisa: *Gusle, Glazba, Muzička revija, Muzika i knjiga*. Tri časopisa izlaze samo po četiri godine (*Glazbeni i kazališni vjesnik, Glazbeni vjesnik i Muzički informator*; po sedam godina izlaze dva (*Pjevački vjesnik i Proljeće*); *Sklad i Cirilometodski vjesnik* izlaze po devet godina, *Tamburica* jedanaest, *Jugoslavenski muzičar* osamnaest godina. Kako se vidi, gotovo svi glazbeni časopisi osim *Jugoslavenskog muzičara* djelovali su odviše malo da bi njihovo djelovanje moglo ostaviti jačeg traga u povijesti hrvatske glazbene kulture. Razlozi da se glazbeni časopisi u Hrvatskoj nisu mogli dulje održati na pozornici kulturnih glazbenih događaja u Hrvatskoj nisu samo rat, jer je on, osobito ovaj drugi svjetski, dokinuo samo neke časopise, dok je najveći dio tih revija propadao u neratnom razdoblju, pa uzroke njihovu nestajanju treba tražiti drugdje, u prvom redu u nerazumijevanju kulturnih ustanova koje nisu pružale financijsku pomoć za uređivanje i troškove tiska časopisa. Poznato je naime da časopisi i u velikih naroda, kod kojih — jer su veliki — mogu privući daleko veći broj pretplatnika nego časopisi maloga hrvatskog naroda, trebaju subvenciju.

Sveta Cecilija iz godine 1877. propala je nakon četiri godine neredovitoga izlaženja. Takav završetak se mogao i očekivati jer prvi urednik Martin Čugšvert nije uspio privući ni suradnike ni pretplatnike. Ali ni »druga« *Sveta Cecilija*, koju su počeli godine 1907. uređivati svećenici Milan Zjalić i Mirko Novak, i koja je godine 1909. postala službeno glasilo pred godinu dana osnovanoga Hrvatskog cecilijanskog društva nakon sedam godina izlaženja ne bi bila bolje prošla da je nije od propasti spasila ličnost Janka Barle. I *Sveta Cecilija* početkom drugog desetljeća našeg stoljeća zapadala je u tešku krizu i dovodio se u pitanje njezin opstanak. Kriza je ostavila tragova i u tisku, na primjer u *Katoličkom listu*, gdje se je objavio 1913. članak pod naslovom *Sveta Cecilija propada* iz pera Ante Kolarića, a u istom listu njegov urednik dr. Svetozar Ritig poziva svećenstvo neka ne dopusti da propadne ovaj, kako ga on naziva, *sveti podhvat*.⁶ Iz uvodnika prvoga broja *Svete Cecilije* iz godine 1913. doznajemo da je te godine platilo pretplatu samo 100 pretplatnika.⁷ List je zapao još dublje u krizu kad se te iste godine Milan Zjalić preselio u Samobor gdje je preuzeo dužnost župnika,⁸ a Mirko Novak u Varaždin, također za župnika,⁹ pa je list ostao i bez

urednika i bez pretplatnika i materijalnih sredstava za izlaženje. Dugovi pretplatnika za razdoblje od 1907. do 1912. iznosili su 2245 kruna. U takvim okolnostima zaključkom sjednice Cecilijanskog društva od 27. studenoga 1913. uredništvo lista preuzima, privremeno (kako se to izražava Barle) Janko Barle, nadarbenik Zagrebačke prvostolnice i ravnatelj Duhovnog stola u Zagrebu. Bila su to teška vremena. Rat je činio svoje. Nestatičica se osjećala posvuda, mnogi glazbenici i suradnici *Svete Cecilije* pozvani su u vojsku. Zabranjivani su javni sastanci, tako da se godine 1914. ne održava ni glavna skupština cecilijanskog društva. Barle smatra da nije sposoban preuzeti uredništvo i laća se posla da list ne propadne.¹⁰ Trebalo je dakle dobro promisliti što učiniti da se pronađu novi pretplatnici, otkriju novi suradnici i da se list podigne na potrebnu znanstveno-kulturnu razinu. Na kraju godine 1914. Barle izvještava da se *Sveta Cecilija* još bori kao prošlih godina za svoj opstanak i da je dobrotom Nadbiskupskoga duhovnog stola zagrebačkog, koji je udijelio potporu od 500 kruna, i Zemaljske vlade, koja je na list pretplatila 80 osnovnih škola, list ipak redovito izlazio.¹¹ On apelira na pretplatnike da isplate dugove i poduzima sve moguće da list uzdrži. Trud se isplatio. Najprije se povećavaju pretplatnici. Njihov rast izgleda ovako: Od početnih 700 pretplatnika iz godine 1907. pretplatu je platila 1913. samo stotina. Početkom godine 1914. list ima samo 325 pretplatnika; kasnije, tijekom godine broj se uvećao na 500. 1916. godine broj stalnih pretplatnika popeo se je na 850. Već godine 1920. bilo je 1000 stalnih pretplatnika. Broj se pretplatnika povećava, a naklada lista raste, tako da je godine 1926. do 1936. list tiskan u 2000 primjeraka.¹² Istodobno raste i opseg lista. Prvih godina pojedini broj imao je opseg 16 stranica, u godini 1915. njegov opseg se povećava na 25 stranica, 1916. na 30 do 34 stranice, odnosno cijelo godište 190 stranica. U kasnijim godinama (od 1926. nadalje) opseg je 256 do 292 stranice.¹³ Javlja se novi suradnici, nove rubrike, list postaje sve ugledniji, prelazi okvire crkvenog lista i postaje općeglazbeni časopis. Napomenimo i to da od godine 1923. on postaje službeno glasilo i *Hrvatskoga pjevačkog saveza*. Jednom riječju, ugled lista raste, što se opaža i u veoma pozitivnim ocjenama u ondašnjem tisku iz pera najeminentnijih pisaca.¹⁴ Kako je to Barle postigao, sam je iskazao u uvodniku *Svete Cecilije* godine 1936. br. 5. kojim je obilježio tridesetu godišnjicu izlaženja lista. »No malo pomalo je, kako već obično kod nas biva, to oduševljenje počelo popuštati te je ovaj ili onaj cecilijanski zbor u provinciji prestao s djelovanjem. Kad je pod završetak godine 1913. prvi urednik »Sv. Cecilije« Milan Zjalić otišao za župnika u Samobor, nije mi mogao ostaviti nikakve književne i muzikalne ostavštine, niti novčanih sred-

⁶ Usp. nav. dj. i br. 5.

⁷ Usp. nav. dj. str. 1.

⁸ Usp. M. Zjalić, Par riječi, *Sveta Cecilija VII*, Zagreb 1913, str. 95.

⁹ Usp., natuknicu M. Novak u *Muzičkoj Enciklopediji II*, Zagreb 1963, str. 314.

¹⁰ Usp. J. Barle, Prva desetogodišnjica, *Sveta Cecilija X*, Zagreb 1916, str. 169—170.

¹¹ Usp. nav. dj. str. 169—170.

¹² Usp. I. Aljanović, nav. dj. str. 14.

¹³ Usp. isto, str. 15.

¹⁴ Usp. isto, str. 22.

stava. Iako se on mnogo mučio da prikupi suradnike, morao je ponajviše sam pisati.

Prihvatio sam se uredničke službe privremeno, dok se drugi urednik nađe. Pretplata se slabo plaćala, a list je tiskara slala svim onim »oduševljenim« cecilijancima, koji već više godina nisu podmirili pretplatu. Uvidio sam da tako ne može da ide dalje, pa sam obustavio list svim nemarnim pretplatnicima i uzeo ekspediciju u svoje ruke. Trudio sam se da dobijem što više i dobrih suradnika, i da uskrisim opet zanimanje za cecilijanski pokret, koje je već znatno popustilo. U to je došao svjetski rat sa svim svojim nevoljama. Djelovanje društva bilo je obustavljeno, otprema lista oštećena, pogotovo promjenom granica nakon rata, a tiskarski troškovi su iz dana u dan rasli. Poradio sam da su list preporučili razni biskupski ordinarijati, bivša vlada, nekoje županije, pa se ipak nekako izlazilo.¹⁵ Eto, na takav je način Barle izbavio list od propasti, koja mu je zbog nedostatka pretplatnika i suradnika prijetila prestatkom izlazenja.

Nakon što je *Svetoj Ceciliji* osigurao trajno postojanje, Barle se trudi da joj dadne i obličje ozbiljnoga i dobro uređivanoga glazbenog časopisa. Ako se pogleda sastav Zjalićeve *Svete Cecilije* i usporedi s Barleovim, već i na prvi pogled zamijetiti će se ogromne razlike. *Sveta Cecilija* je nastala nastojanjem nekolicine mladih svećenika, u prvom redu Milana Zjalića, Mirka Novaka, Filipa Hajdukovića i Janka Barlea, da u duhu evropskoga cecilijanskog pokreta s pomoću tiska poboljšaju crkveno-glazbenu izvođačku djelatnost. Oni su u prvom broju lista u tom pogledu iznijeli i svoj program koji je trebao donositi rasprave i poučne članke iz svih grana crkvene glazbe, posebno razrađivati problematiku pučkoga crkvenog pjevanja i orguljanja u crkvama. Ona je za vrijeme urednikovanja Milana Zjalića doista i djelovala u okviru ovoga skromnog programa, promičući isključivo crkvenu glazbu kakvu su zamišljali evropski cecilijanci tog razdoblja. Znanstvena razina napisanih članaka bila je dosta skromna i prilagođena izobrazbi tadašnjih svećenika, učitelja i orguljaša, kojima je Zjalićeva *Sveta Cecilija* bila prvenstveno i namijenjena. Članci su bili uglavnom poučnog karaktera, ali se tu i tamo pojavljuju rijetko pokoji manji prilog iz hrvatske glazbene prošlosti, uglavnom iz pera Janka Barlea.

Međutim, nakon što je list preuzeo kao urednik Janko Barle, javljaju se malo pomalo nove

rubrike i vrijedni članci raznovrsnog sadržaja, tako da je od razdoblja poslije završetka prvoga svjetskog rata do konca izlazenja *Sveta Cecilija* obrađivala sva područja glazbene umjetnosti uopće; i obzirom na teoriju i izvođačku praksu. Nove rubrike vremenski se javljaju ovim redom:

- 1915. *Iz hrvatske glazbene prošlosti*
- 1920. *Građa za hrvatski glazbeni riječnik*
- 1929. *Naši muzički radnici*
- 1929. *Hrvatska pučka popijevka*
- 1937. *Mrvice iz naše glazbene prošlosti.*

Pod ovim rubrikama razrađena su mnoga područja iz hrvatske glazbene prošlosti i glazbenoga folklor. I feljton *Svete Cecilije* ima svoje rubrike koje se proširuju. Napomenimo samo *Listak, Dopisi, Glazbena literatura, Razne vijesti* i slično. U ovim rubrikama *Sveta Cecilija* je obavještavala kulturnu javnost o svim važnijim glazbenim događajima s područja crkvene i svjetovne glazbe i ujedno upozoravala na nova domaća i inozemna glazbena izdanja.

Kako je već istaknuto, nije bilo područja glazbene umjetnosti koje nije *Sveta Cecilija* u razdoblju svoga izlazenja razrađivala. Iako je *Sveta Cecilija* bila po svom ustrojstvu i namjeni prvenstveno smotra za crkvenu glazbu, ona je ipak jače zadužila hrvatsku glazbenu kulturu muzikološkom ulogom koju je izvršila nego onom prvom s područja crkvene glazbe. *Sveta Cecilija* kroz razdoblje dok je uredničku dužnost obavljao Janko Barle, objavila je ogromnu građu s područja hrvatske glazbene historiografije i folkloristike. Područje historiografije možemo razlučiti na *članke o crkvenoj glazbenoj prošlosti* u kojima se donose podaci o orguljama, orguljašima, pjevačima, pjevačkim priručnicima, neumatskim kodeksima itd. (takvim člancima, može se reći, vrvi gotovo svaki broj *Svete Cecilije*), nadalje *studije o glazbenicima* kojih ima preko dvije stotine, zatim *napisi o pojedinim razdobljima* iz prošlosti glazbene kulture u Hrvatskoj, kao npr. o glazbi među kajkavcima u predilirskom razdoblju,^{16a} suvremenoj muzici u Jugoslaviji i dr.,¹⁷ te vijesti o pojedinim ustanovama ili umjetničkim tijelima, kao što je bilo izvješće Ante Pilepića o glazbenoj zbirci Nikole Udine-Algarottija¹⁸ Antuna Goglije o Hrvatskom glazbenom zavodu¹⁹ itd.

Sveta Cecilija u ovom razdoblju objavljuje veliku i vrlo vrijednu građu iz područja *glazbenoga folklor*. Ona je dvostruke naravi. Niz članaka raspravlja općenito o glazbenom folkloru, i oni predstavljaju zasebnu cjelinu. Drugi napisi obrađuju pojedine narodne crkvene i druge popijevke. Ovaj

¹⁵ Tako na pr. S. Đurić-Klajn u *Muzičkom glasniku* godine 1940 (str. 7) piše u članku »Deset godina muzičkog glasnika«: »Sveta Cecilija je jedan od onih retkih časopisa kod nas koji ustrajno izlaze duže vremena. Za propagandu katoličke crkvene muzike kod nas Sv. Cecilija ima veliko značenje, jer nema pitanja, ma i sporednijega značaja u vezi s katoličkom muzikom, koje u tom časopisu nije tretirano. Sveta Cecilija je isto tako značajna za historiju hrvatske muzike; u njoj je pažljivo godinama skupljano sve što se odnosi na hrvatske narodne i gradske muzičke tvorevine. Pozitivna strana lista je i neobično bogat materijal koji on pruža o svim muzičkim izdanjima, stranijim časopisima, pregled domaće štampe i tomu slično — što sve može vrlo dobro koristiti kao građa za pojedine istorijske teme.«

¹⁶ Usp. J. Barle, 1907. — 1936., *Sveta Cecilija* XXX, Zagreb 1936, str. 141—142.

^{16a} Usp. B. Vodnik, Među kajkavcima predilirskoga doba, *Sveta Cecilija* XV, str. 12, Zagreb 1921.

¹⁷ Usp. B. Širola, Suvremena muzika u Jugoslaviji, *Sveta Cecilija* XXII, Zagreb 1928, str. 19.

¹⁸ Usp. A. Pilepić, Jedno sakriveno blago, *Sveta Cecilija* XVI, Zagreb 1922, str. 16.

¹⁹ Usp. A. Goglia, Hrvatski glazbeni zavod u Zagrebu (1827—1927), *Sveta Cecilija* XX, Zagreb 1926, str. 73.

drugi sloj napisa postao je i izvor za proučavanje hrvatske glazbene folkloristike, jer su objavljeni mnogi zapisi popjevaka i instrumentalnih narodnih skladbi. Kao veoma značajnu građu koju je donosila *Sveta Cecilija* treba ubrojiti i brojne vijesti o glazbenicima i glazbenim događajima te glazbene kritike koje je donosila, posebno i stoga što je za razdoblje od 1912. do 1923. *Sveta Cecilija* bila jedini glazbeni časopis u Hrvatskoj, pa da ona nije zabilježila neke važne kulturno-glazbene događaje, oni bi vjerojatno ostali sasvim zaboravljeni. Ostala građa koju je *Sveta Cecilija* objavila s područja svjetovne glazbe manje je značajna pa je ovdje izostavljam. Da je *Sveta Cecilija* sakupila tako ogromnu građu iz navedenih područja, ima se pripisati baš njezinu uredniku Janku Barleu. Već samim tim što je Barle gotovo sam uređivao *Svetu Ceciliju*, jer nije imao uredničkog kolegija, i što je ta građa u njoj objavljena, ukazuje na to da je Barle kao urednik smatrao vrijednim i potrebnim da se to u časopisu koji uređuje i objavi. Međutim nije Barle na tom području djelovao samo pasivno već je bio vrlo aktivan da dođe do takve građe, da privuče takve suradnike. Već godine 1917. u *Svetoj Ceciliji* čitamo Barleov *Poziv na sabiranje građe o glazbi, napose crkvenoj*,²⁰ kojim on nastoji oduševljavati i pronaći suradnike koji bi sakupljali građu o glazbi općenito, a osobito crkvenoj. U *Svetoj Ceciliji* iz godine 1916. čitamo i poziv Josipa Nagya za sakupljanje crkvenih pjesama, a uredništvo to preporučuje.²¹ Bilo bi zanimljivo proučiti korespondenciju Janka Barlea o kojoj piše Kamilo Dočkal godine 1942.²² u *Svetoj Ceciliji* i vidjeti na koji je način Barle poticao istraživanje hrvatske glazbene historiografije i folkloristike. Antonin Zaninović, pionir hrvatskih muzikologa, nekoliko godina prije svoje smrti mi je pripovijedio kako je nudio uredniku Zjaliću priloge iz folkloru i kako ga je Zjalić odbio. »Međutim«, kaže Zaninović, »kada je došao novi urednik, Janko Barle, on me je oduševio za taj poduhvat i ja sam počeo sistematski istraživati kolede i pučko crkveno pjevanje po Dalmaciji«. Znamo kako je obilatim plodom urodio taj Zaninovićev poduhvat, kojega možda nikada ne bi bilo da ga je odbio i Janko Barle kao što ga je odbio Milan Zjalić.

Ono što nas ovdje posebno zanima svakako je uloga i značenje Janka Barlea kao urednika *Svete Cecilije* i predsjednika Hrvatskoga cecilijanskog društva s obzirom na crkveno-glazbenu obnovu u cecilijanskom duhu. Odmah na početku istaknimo velike zasluge Hrvatskoga cecilijanskog pokreta u promicanju zborne crkvene glazbe. Zaslugom cecilijanaca, *Svete Cecilije*, urednika Barlea i drugih kulturnih radnika u mnogim mjestima u Hrvatskoj u razdoblju između dvaju ratova osnovani su pjevački zborovi od kojih su neki dostigli veoma visoku umjetničko-reproduktivnu razinu. U tom pogledu su cecilijanci sa svojim predsjednikom na čelu Jankom Barleom uvelike zadužili raz-

voj crkveno-zbornog pjevanja u Hrvatskoj. Međutim, cecilijanski pokret u svijetu pa i kod nas imao je svoje bolne točke, koje bismo mogli nazvati uniformiranost, konzervativnost, anahronizam i sl. Cecilijanci su nastojali biti »pravovjerni« crkvenim smjernicama, pa su ih po koji put tvrdo shvaćali i nekritično provodili u praksu. Polazeći od stajališta da je najprikladnija glazba za liturgiju gregorijanski koral i klasična vokalna polifonija, nisu imali razumijevanja za druge stilove koji su se u povijesti pojavljivali pa su svoje nove skladbe stvarali u povijesnom stilu koji se pokazao kao anahronizam. Isto se dogodilo i s gregorijanskim koralom. Poznato je naime da po svijetu postoje različiti načini pjevanja i različiti napjevi ranosrednjovjekovne monodijske glazbe ili, kako su je cecilijanci nazivali, gregorijanskog korala. Cecilijanci su na čelu s benediktincima iz Sollesmesa u Francuskoj postavili sebi zadatak da posvuda po svijetu promiču »pravi« gregorijanski koral, a to je bio onaj koji je promicao samostan iz Sollesmesa u Francuskoj. Međutim to je bilo na štetu ostalih napjeva i načina pjevanja koji su živjeli u liturgiji i bili umjetnički vrijedni, a osim toga narodu bliski. Upravo je pomalo, rekao bih, komično čitati natpise i naših cecilijanaca Antonina Zaninovića i Ante Matijevića koji su prvi proučavali naše stare neumatske koralne rukopise, kako s oduševljenjem ističu da su naši stari pjevali u XI. i XII. stoljeću gotovo »pravi« gregorijanski koral, a nisu ni pomišljali da bi za našu glazbenu kulturu bilo daleko značajnije da su ti napjevi sasvim različiti i da su naši autohtoni. Da je cecilijanski pokret u mnogim stvarima pretjerivao i nekim glazbeno-kulturnim područjima škodio, najbolje pokazuje liturgijsko-glazbena reforma Drugoga vatikanskog koncila koja je u pre mnogim stvarima odstupila od cecilijanskih načela i prakse. Od ovakvih zastranjenja nisu bili pošteđeni ni hrvatski cecilijanci. Ja bih im mogao prigovoriti četiri stvari.

- 1) s obzirom na kvalitetu crkvenih skladbi koje su preko glazbenog priloga *Svete Cecilije* nudili crkvenim zborovima;
- 2) tvrdi stav i polazište kojim su shvaćali i promicali crkvenu pučku popijevku;
- 3) odnos prema glagoljaškom pjevanju;
- 4) odnos prema orguljašima.

ad 1) Godine 1936. uredništvo se hvali kako je *Sveta Cecilija* kroz 30 godina svoga izlazenja objavila 416 izvornih djela, i 105 harmonizacija. Zatim se objavljuje popis autora glazbenih priloga²³. Čovjek odmah uočava da u tom popisu autora nedostaju imena eminentnih glazbenih skladatelja Hrvatske iz tog razdoblja kao Blagoja Berse (1873.—1934.) Josipa Hatzea (1879.—1959.), Vjekoslava Rosenberga-Ružića (1870.—1954.), Antuna Dobronića (1888.—1955.), Ivana Matetića Ronjgova (1880.—1960.), pa može se reći i Božidara Širole (1889.—1956.) koji je predstavljen u *Svetoj Ceciliji* veoma malo i skromnim skladbama. Mogli bismo iznijeti i niz drugih imena. Uočava se na prvi pogled da

²⁰ Nav. dj., str. 86.

²¹ Usp. J. Nagy, *Poziv na sakupljanje crkvenih pjesama, Sveta Cecilija X*, Zagreb 1916, str. 28.

²² Usp. K. Dočkal, *Iz korespondencije msgra Janka Barle, Sveta Cecilija XXXVI*, Zagreb 1942, str. 108.

²³ Usp. Sadržaj »Glazbenog priloga« 1907.—1936, *Sveta Cecilija XXXI*, Zagreb 1937, str. 17.

je *Sveta Cecilija* okupila za tekstovni dio sve najbolje glazbene pisce onoga razdoblja, a za glazbeni dio zadovoljila se je malim i gotovo sasvim nepoznatim skladateljima i većinom amaterima. Naravno da ti skladatelji nisu mogli stvoriti značajnija djela niti su stvorena djela i objavljena u *Svetoj Ceciliji* mogla zadovoljiti ukus slušatelja i oduševljenje pjevača. Najveći broj objavljenih skladbi u prilogu *Svete Cecilije* nikada nigdje i nije bio izveden, a to najbolje pokazuje da nisu ni bile osobito vrijedne i da izuzevši manji dio ne predstavljaju značajniji doprinos crkveno-glazbenoj literaturi u Hrvatskoj. Ako se usporede glazbeni prilozi časopisa *Sklad*, uočiti ćemo da su glazbeni doprinosi *Sklada* daleko vredniji, inventivniji, osim toga građeni u nacionalnoj melodici, što se ne može tvrditi za glazbeni doprinos *Svete Cecilije*.

ad 2) Iz napisa o pučkoj popijevci objavljenih u *Svetoj Ceciliji* proizlazi da je sve ono što od pučke popijevke živi u hrvatskom narodu loše,²⁴ i da hrvatsku crkvenu popijevku predstavlja građa sadržana u *Cithari Octochordi* i *Pavlinskoj pjesmarici*. Nije uočeno da su *Cithara Octochorda* i *Pavlinška pjesmarica* priručnici kajkavske crkvene popijevke i da osim kajkavskog govora postoje Hrvati čakavci i štokavci koji su imali svoje popijevke koje su nešto drukčije negoli one u *Cithari Octochordi*, a isto su tako vrijedne i ozbiljne, pa su i one mogle biti uzete u obzir pri obnovi crkvene pučke pjesme. Osim toga trebalo je prepjevati kajkavske tekstove na hrvatski književni jezik. U tom postupku cecilijanci nisu uspjeli otkriti darovita pjesnika, a posebno nisu imali ispravan stav o izgledu teksta liturgijske popijevke, pa se dogodilo da su mnogi tekstovi u Hrvatskom crkvenom kantualu, koji se smatra vrhunskim domotom hrvatskih cecilijanaca na području obnove hrvatske pučke popijevke, upravo banalni, kao što su Ptičice lijepo pjevaju, Visom leteć, O da mogu itd. Još gore tekstove objavljivala je *Sveta Cecilija* kao npr. godine 1914. s potpisom Vladimira Gjurina a to je bio pseudonim Vladimira Rožmana. Evo nekoliko stihova jedne takve pjesme:

*Sunašce na počin palo, zemlja za njim žudi,
A za tobom Spasitelju čeznu moje grudi.*

*Ispila se hladna rosa, željno ju je cvijeće,
A za tobom Spasitelju moja miso lijeće.*

*Silna bura nalegla se, sve se s njome bori,
A za tobom Spasitelju, moja duša gori. . . .²⁵*

Nadalje, kad je riječ o pučkom crkvenom pjevanju, trebalo je već u početku usvojiti dvoglasno pučko pjevanje, što nažalost nije učinjeno još ni do danas. Poznato je da najveći dio sela gdje živi hrvatski narod pjeva sve popijevke u posebnom dvoglasju, gdje puk ili veći dio vjernika sekundira, a samo dio pjevača pjeva melodiju. Ni Albi Vidakoviću poslije povratka sa studija iz Rima nije bio jasan stav u vezi s dvoglasnim pjevanjem. Poznata su iz tog razdoblja razmimoilaženja između

Matije Ivšića i Albe Vidakovića. Ivšić je već tada zastupao dvoglasje koje je Vidaković tek kasnije ipak usvojio. Kad se narod silio da odbaci svoj način pjevanja i da usvoji ovaj »nov, pravi, doličan za crkvu«, nastao je otpor ne samo prema novoj pučkoj popijevci već i prema cecilijanskom pokretu i cecilijancima, što se pokazalo kao negativno. Dovoljno je navesti samo nekoliko jadikovki kojima se brane cecilijanci s obzirom na svoj stav u crkvenoj popijevci. Vinko Žganec godine 1914. brani hrvatske pučke pjesme od prigovora pod naslovom *Jesu li hrvatski korali mrtvačke pjesme*, i razglaba: Čuli smo još onda, kad je »Sveta Cecilija« počela donositi stare hrvatske crkvene pjesme . . . da su *hrvatski korali »mrtvačke pjesme«*.²⁶ Vinko Jurković iste godine objavljuje natpis pod naslovom *Zašto se hrvatski korali ne šire*.²⁷ Ni nakon trideset godina izlaženja *Svete Cecilije* široki slojevi vjernika nisu još bili prihvatili cecilijanske pučke popijevke pa se u vezi s tim mogu čitati priznanja Mirka Ištuma, Stanislava Prepreka i drugih. Čini mi se da s crkvenom pučkom popijevkom ne stojimo ni danas mnogo bolje. Da je stanje otpora sve do danas potrajalo, čini se da ipak imaju krivnju cecilijanci, a s njima i Janko Barle kao dugogodišnji predsjednik društva i urednik *Svete Cecilije* jer su pretvrdo shvatili bit crkvene pučke popijevke. Pošli su s polazišta da je u pravom smislu hrvatska crkvena popijevka baš ona iz *Cithare Octochorde* i *Pavlinške pjesmarice*. Međutim, kako najnovija istraživanja Mata Leščana i Koraljke Kos pokazuju, mnoge popijevke koje su smatrali cecilijanci eminentno hrvatskima nalaze se najprije tiskane po njemačkim i češkim starim pjesmaricama. Stil *Cithare octochorde* je međunarodni himnodijski stil onoga razdoblja koji je našao odraz u našim stranama, pa se ovaj stil ne može smatrati kao nešto autohtono hrvatsko, posebno ne danas, kad se je pristupilo posve drukčijem shvaćanju nacionalnog folkloru. Naime, danas se smatra da ne postoji u srži nacionalni glazbeno-folklori izražaj, već područni. Npr. alpski glazbeno-narodni izražaj svojstven je narodima koji žive u alpskom području, tj. Austrijancima, Nijemcima, Švicarcima, Slovencima i sjevernim Talijanima. Ukoliko se neko područje ograničava jednom nacijom, onda se može govoriti i o nacionalnom izražaju u glazbenom folkloru. Kako Hrvatska obuhvaća razna geografska područja (nizinu, brda, primorje, otoke) te nije područno, ni folkloro jedinstvena, pa je i to razlog da Hrvati imaju raznolik i bogat folkloro-glazbeni izražaj. U tom smislu sve je hrvatsko iako je raznorodno. Da se obnovi crkvene popijevke prišlo s ovakva polazišta, sigurno bi bile nastale mnoge vrijedne nove popijevke koje bi narod bio prihvatio i danas bi otpala brojna problematika koja nam još leži nad vratom kao mač koji, ako ga ne otklonimo, navješta loš završetak.²⁸ Ipak smo hrvatskim ceci-

²⁶ Nav. dj., str. 33.

²⁷ Nav. dj., str. 6.

²⁸ Problematika crkvenoga pučkog pjevanja u hrvatskom narodu nije tako jednostavna kako su je smatrali dosadašnji pobornici pučke popijevke. Ona se sastoji u činjenici da je hrvatski jezik po svojim dinamičkim svojstvima veoma udaljen od njemačkog i nekih drugih jezika i da u svojim dubinama krije

²⁴ Usp. M. Zjalić, Vrste crkvene glazbe, *Sveta Cecilija I*, Zagreb 1907, str. 7. On doslovno ovako iznosi: »Pučka crkvena pjesma, kakova danas vlada u nas, niti je naša, a opet ne odgovara duhu crkvene, a ni duhu narodne naše glazbe . . .«.

²⁵ Nav. dj., str. 68.

lijancima zahvalni za neke lijepe popijevke koje su u narodu prihvaćene.

ad 3) Hrvatski cecilijanci na čelu s predsjednikom Barleom nisu se već u početku dobro postavili prema bogatoj glagoljaškoj glazbenoj narodnoj baštini koja je danas u velikoj muzikološkoj cijeni. Već godine 1907. čitamo u *Svetoj Ceciliji* izvještaj iz pera češkog svećenika dr. Josipa Vajsa, kojega je biskup Mahnić pozvao na Krk da mu pomogne u obnovi crkvenog pjevanja: »Na poziv krčkog biskupa presvijetlog dra Antuna Mahnića došao sam na otok Krk sa svrhom da pomognem na polju crkvenog pjevanja. Zadaća označena s malo riječi, a ograničena širokim razmjerima. Obišao sam gotovo sav otok, pošao sam i u Dalmaciju, posjetio sam barem sve veće župe, u kojima žive staroslavenština; slušao sam način crkvenog pjevanja. Iz svega sam zaključio, da se primitivni način pjevanja, uz koji pobožni otočani slavi Boga, sastoji od jednostavnih koralnih melodija, pokvarenih turobnim pučkim melodijama. Prvi pokušaj reforme bio je, te smo sastavili jednostavnu misu po motivima iz pjesni »Te Deum« (Gregorijanski koral), koji motivi najviše odgovaraju pučkim melodijama. Na taj način odstranilo se je barem suvišno rastezanje pri pjevanju, pa i tekst postao je ovako puku razumljivijim.« Nadalje se Vajs hvali kako je izdao još *Asperges*, *Pangue lingua* i druge napjeve.²⁹ Kasnije će u *Svetoj Ceciliji* biti reklamirane njegove staroslavenške koralne mise. Vajs će kasnije transkribirati i rimski glagoljski misal i tom prigodom pod prefacijom podmetnuti napjeve rimskog korala, a napustiti će one žive glagoljaške. I eto tako se dogodilo da jedan stranac koji je glagoljicu učio iz knjiga, dođe u Hrvatsku i iz neznanja uništava pjevačku glagoljašku tradiciju staru preko deset stoljeća. S druge strane cecilijanci nisu reagirali na takvo pisanje niti su se zalagali da se stvore neka veća djela na staroslavenške tekstove, pa se danas u umjetničkom stvaralaštvu glagoljica predstavlja Staroslavenskom misom češkog skladatelja Janačeka. Da su se bili pravilno postavili prema glagoljici, možda bismo danas imali nekoliko misa koncertnog karaktera koje bi nas predstavljale na svjetskoj razini. Nije bio bolji odnos ni prema ščavetu ni mogućnostima pjevanja liturgijskih tekstova na živom jeziku. Zaista se onda bilo teško i snaći, jer je mentalitet vremena bio takav. Dosta je pročitati izjavu Dragutin Kniewalda iz pregovora prvog izdanja *njegovog hrvatskog džepnog misala*. Kniewald godine 1921. kao da ima proročku viziju kad piše o narodnom jeziku u bogoslužju: »Daleko smo od onih koji traže živi narodni jezik u čitavom bogoslužju .... A tko to baš najviše traži živi narodni

jezik? Oni koji ne će polaziti ni na hrvatsko bogoslužje, kao što ne polaze danas ni na latinsko ... oni, kojima je stalo samo do toga, da uznemire duhove, da prouzrokuju nemir, bunu i revoluciju u crkvi katoličkoj. Vidjeli smo da kod *služenja svete mise* živi narodni jezik nije potreban, nego da je po čitavu zajednicu katoličke crkve štetan.«³⁰

ad 4) Na području Hrvatske početkom XX. stoljeća postojalo je mnogo veoma vrijednih starih orgulja od kojih su neke bile umjetničke vrijednosti svjetskih razmjera. Sve te orgulje bile su mehaničkog sustava, izuzetno plemenitog zvuka, ali mnoge od njih zapuštene, dotrajale i tvrde u trakturi. U tom razdoblju u Evropi cvate novi pneumatski orguljski sistem, koji se pokazao u praksi neizdržljiv, neprecizan i s obzirom na zvuk manje pelemenit. Naši cecilijanci kao da lude za tim novim iznašaćima te hvale orgulje pneumatskog sustava i gdje god mogu mehaničke orgulje odstranjuju ili ih jednostavno preuređuju na pneumatiku.³¹ Kao primjer navest ću samo uništenje dragocjenih orgulja iz dubrovačke katedrale godine 1937. Te orgulje pregledalo je više uvaženih stručnjaka, među kojima M. Furlotti iz Parme i dr. Franc Kimovec iz Ljubljane. Furlotti izjavljuje da ne treba graditi nove orgulje jer su već postojeće veoma dobre.³² Kimovec je pak orgulje ocijenio kao staro talijansko glazbalo iz najboljeg razdoblja, dobro ušćevano, lijepo intonirano te po plemenitosti plena predstavlja umjetničku rijetkost. Nadalje piše: »Vaše orgle imaju plenu, kako ga danas *ves svet išće* pa ga ne more popolnoma doseći. Ima namreč tisti stari, mehki, svetli, bleščeći, iskrivi, pa vendar mogočni i polni značaj, kakov su ga imele orgle najvećih majstorov, Silberniana, Križmana i drugih majstorov. Pleno Vaših orgel je zato umetniška glazbena rariteta.«³³ Nakon što su zaslugom dubrovačkih cecilijanaca orgulje razmontirane, odnesene su u mariborsku Brandlovu radionicu i najveći dio starih izvrsnih cijevi pretopljen. Iako je ta restauracija uništila, čini se, najvrednije orgulje na Balkanu, ipak se je o njoj i u *Cerkvenom glasbeniku* i u *Svetoj Ceciliji* veoma pohvalno pisalo. Tragedija je u tomu

³⁰ Usp. D. Kniewald, *Rimski misal*, Zagreb 1921. str. XIII.

³¹ Tako A. Dobronić predlaže da se stare orgulje ne popravljaju već zamjene novima. K. Odak se tuži što se stare orgulje još »trpe« u crkvi. Franjo Dugan će uvelike hvaliti pneumatski sustav u izvještajima s kolaudacija, što je bila svakako preporuka i poticaj da se tom lošem sustavu dade prednost pred dotada raširenim i boljim mehaničkim. Jedino će se na pneumatiku oboriti Franjo Perčić, ali će njegovo pisanje ostati glas »vapijućeg u pustinji«. O tome vidi: A. Dobronić, *Orgulje u Dalmaciji, Sveta Cecilija I*, Zagreb 1907, str. 53.; K. Odak, *Za orguljašku školu, Sveta Cecilija V*, Zagreb 1911, str. 21.; F. Dugan, *Novе orgulje u Hrkanovcima, Sveta Cecilija IX*, Zagreb 1915, str. 147; *Novе orgulje u Soplju*, isto.

³² Usp. Predstavku Crkvenoga pjevačkog zbora od 30. VII. 1931. u arhivu Dubrovačke katedrale.

³³ Pismo Franca Kimovca od mjeseca svibnja 1932. i drugo iz istog razdoblja bez nadnevka u arhivu Dubrovačke katedrale.

i drukčije glazbene zahtjeve i mogućnosti od njemačkog i nekih drugih jezika. U prošlosti himnodijskih nastojanja u Hrvatskoj još od srednjeg vijeka nastojalo se imitirati međunarodni zapadno-evropski himnodijski glazbeni stil, kojega nije tako lako uvijek prilagoditi glazbenom duhu hrvatskog jezika. Na svjetovnom području nije bio to slučaj. Većina svjetovnih popijevaka nastala je autohtono na glazbenim izražajnim mogućnostima hrvatskog jezika i zbog toga najveći dio svjetovnih pučkih popijevaka posjeduje visoku umjetničku vrijednost, što nije slučaj kod crkvene pučke popijevke.

²⁹ Nav. dj. u tekstu.

što nitko od tadanjih cecilijanaca nije bio svjestan da se uništavaju remek-djela orguljarstva u zamjenu za loše i tehnički nesavršene pneumatske orgulje. Čini se da bi trebali toga biti svjesni u ono doba vođe cecilijanskog pokreta, kao što je bio Janko Barlè i Franjo Dugan.

Možda će biti znanstvenika koji će zamjeriti što sam u ovom prikazu iznio i neke nedostatke cecilijanskog pokreta u Hrvatskoj i djelomično krivnju pripisao prezaslužnom dugogodišnjem predsjedniku »Hrvatskog cecilijanskog društva« i uredniku službenog glasila toga društva *Sveta Cecilija*. Smatrao sam da je to bilo potrebno istaći da se u budućnosti ne bi ponovile stare greške, a ne da time umanjim zasluge i ulogu Janka Bar-

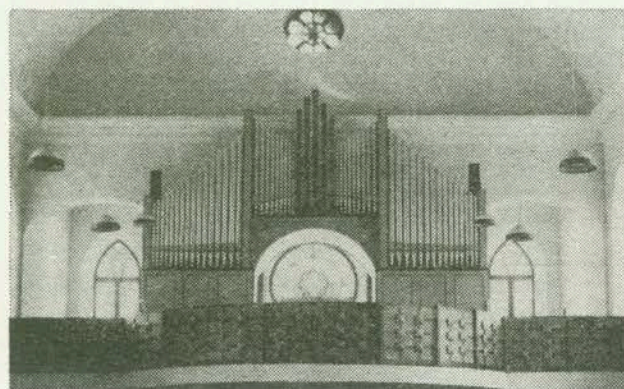
lèa u epohalnom ostvarenju na području hrvatske glazbene stvarnosti, kakva je zaista bila revija *Sveta Cecilija*. To ostvarenje dugujemo osebujujnoj ličnosti Janka Barlèa koji je kao crkveni dostojanstvenik i izuzetan znanstveni radnik uspio za pothvat *Svete Cecilije* pronaći vrijeme, novac, suradnike i pretplatnike i preko *Svete Cecilije* ispisati jednu od najvrednijih i najdražih stranica u povijesnoj knjizi kulturno-glazbene djelatnosti u Hrvatskoj u XX. stoljeću. S tim svojim djelom koje je Janko Barlè izrađivao 27 godina (od 1914. do 1941.), koliko je dugo bio urednik časopisa *Sveta Cecilija*, zadužio je hrvatsku glazbenu kulturu i zaslužio je da to ovdje svečano priznamo.

IZ NAŠIH ŽUPA

KOLAUDACIJA ORGULJA U BUSOVAČI

Neumornim zalaganjem i požrtvovnim radom poudzetnih ujaka — župnika fra Franje Miletića i fra Tomislava Trogrlića te kapelana fra Mate Cvjetkovića i fra Željka Jurešića, poznatom strpljivošću čč. sestara, uz razumijevanje i izdašnu pomoć župljana, oni su svoju župnu crkvu u Busovači temeljito obnovili, ukrali i nove orgulje nabavili.

Graditelj orgulja g. Anton Jenko iz Ljubljane među sedamnaest registara ugradio je i jedan jezičnjak (Tromba 8) koji orguljama daje puninu i posebnu boju zvuka. Orgulje su poviše ulaznih vrata na koru postavljene estetski i praktično. Kroz vitraj-rozetu i dva pobočna prozora s pročelja crkve nužno svijetlost i prozračnost razlijeva se diljem čitave crkve. Da bi se sačuvao pogled iz crkve na lijepu vitraj-rozetu u pročelju, središnji dio orgulja je uzdignut.

Orgulje u Busovači

DISPOZICIJA ORGULJA:

I. Manual	II. Manual	Pedal
1) Principal 8	8) Flauta 8	14) Kontra 16
2) Gemshorn 8	9) Viola 8	15) Subbas 16
3) Burdon 8	10) Dolce 8	16) Oktava 8
4) Oktava 4	11) Kopula 8	17) Burdonal 8
5) Tercian 1 3/5	12) Kvinta 4	
6) Mikstura III	13) Pikolo 2	
7) Tromba 8		

Orgulje je 25. listopada 1981. godine blagoslovio mp. provincijal Srebren fra Alojzije prof. Ištuk. Okupljenim vjernicima tajnik provincije fra Petar Anđelović protumačio je važnu ulogu orgulja u postkonzilskim svečanim liturgijskim slavljinama.

Kolaudaciju je obavila profesorica orgulja Hvalimira Bledšnajder. Svojim sviranjem pokazala je narodu i svećenicima svu raskoš registara i sjaj zvuka njihova divnog glazbala »kraljice instrumenata« — orgulja. Profesor liturgike na franjevačkoj bogoslovi-ji u Sarajevu fra Benedikt dr. Vujica, za vrijeme svete mise u 8.30 sati održao je veoma lijepo predavanje o važnosti i ulozi pjevanja i sviranja u postkonzilskim obnovljenim liturgijskim slavljinama. Sviranje orgulja i pjevanje pjevača iz Zagreba preko prijepodnevnih svetih Misa te koncerti iza liturgijskih slavlja vjernici su pomnivo i s oduševljenjem slušali i dugotrajnim aplauzom popratili. Zao im je bilo da je to kao u snu — tako kratko trajalo!

A. M.

ORGULJSKI KONCERT CECILIJE HUSAK

3. V. 1982. održan je orguljski koncert u osiječkoj Katedrali, koji je izvela zagrebačka organistica Cecilija Husak. Na programu su bila djela: J. S. Bach — *Fantazija i fuga c-mol, Trio Sonata G-dur, Toccata i fuga d-mol*; C. Franck — *Prelude, Fugue et Variation* i F. Liszt — *Preludij i fuga na B-A-C-H*.

Ovaj stilski uravnotežen program, sastavljen od vrhunskih djela iz opsežne orguljske literature, zauvijek je u interpretaciji renomirane zagrebačke umjetnice profinjenim i osebujujnim značajkama. Izvrsne mogućnosti restauriranih orgulja u Katedrali, umjetnica je znalački iskoristila osebujujnim registriranjem u težnji za ostvarenjem što autentičnijeg zvučnog efekta.

Stilska profinjenost Bachovih djela kulminirala je interpretacijom monumentalne *Toccate i fuge u d-molu*; kreativna meditativnost *Prelude, Fugue et Variation* C. Francka; osebujujnost romantičarskog *Preludija i fuge na B-A-C-H* F. Liszta, ostvarene su istančanom kvalitetom i znalačkim umijećem u kome smo imali priliku sagledati smjernice umjetničkog djelovanja Cecilije Husak, poznate kako u nas tako i u inozemstvu svojim koncertnim nastupima.

Seriozna osiječka publika, koja je do posljednjeg mjesta ispunila golemi prostor Katedrale, nagradila je izvedbu spontanom pljeskom izražavajući snažne dojmove s ovog koncerta, koji je umjetnica posvetila svojim roditeljima te svim bivšim i sadašnjim nastavnicima SMS »Franjo Kuhač« u Osijeku.

Miloš LALOŠEVIĆ